

Regeringens proposition

1982/83: 49

om viss ändring i förfarandet vid rapportering av fondpappersaffärer, m. m.;

beslutad den 4 november 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att fondhandlarnas rapportering av fondpappersaffärer till bankinspektionen skall kunna ske på annat sätt än genom avräkningsnotor, t. ex. med datalista. Vidare föreslås att bankinspektionen skall kunna förordna flera revisorer i en sparbank.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1908: 129 s. 1) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1908: 129 s. 1) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Inom tre månader efter utgången av varje kalenderkvartal skall fondhandlare i den ordning bankinspektionen föreskriver till inspektionen insända det ena exemplaret av de avräkningsnotor, som upprättats under kvartalet.

Föreslagen lydelse

10 §¹

Inom tre månader efter utgången av varje kalenderkvartal skall fondhandlare i den ordning bankinspektionen föreskriver till inspektionen insända det ena exemplaret av de avräkningsnotor, som upprättats under kvartalet, *eller på annat, av inspektionen godkänt sätt lämna de uppgifter som avräkningsnotorna innehåller.*

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1979: 1059.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker

Härigenom föreskrivs att 51 och 81 §§ lagen (1955: 416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Styrelsens förvaltning samt sparbankens räkenskaper *skola* granskas av revisorer som *väljas* av huvudmännen samt, enligt vad i 81 § är stadgat, en *revisor utsedd* av tillsynsmyndigheten.

Då revisorer *väljas* av huvudmännen, *skola* lika många suppleanter utses.

Föreslagen lydelse

51 §¹

Styrelsens förvaltning samt sparbankens räkenskaper *skall* granskas av revisorer som *väljs* av huvudmännen samt, enligt vad i 81 § är stadgat, en *eller flera revisorer utsedda* av tillsynsmyndigheten.

Då revisorer *väljs* av huvudmännen, *skall* lika många suppleanter utses.

81 §²

Om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller författning eller med reglementet eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, må tillsynsmyndigheten förbjuda verkställighet av beslutet. Myndigheten må ock förelägga huvudmännen eller styrelsen att, om beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, ävensom eljest förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad som åligger dem enligt lag eller författning eller enligt reglementet. Sådant föreläggande må dock, utom vad angår innehållet av vinst- och förlusträkning eller balansräkning, icke av myndigheten meddelas i fråga om i lag eller författning givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Där sparbank i fall, som avses i 92 § första stycket, tillskyndats skada, äger tillsynsmyndigheten föranstalta om talans anställande mot den ersättningskyldige, såframt ej vad i 58, 59 och 77 §§ stadgas utgör hinder för sådan talan.

Tillsynsmyndigheten skall för varje sparbank förordna en *revisor* att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper. Myndigheten äger när som helst återkalla förordnande, som här avses, och i stället utse ny revisor. För revisor, som förordnats av tillsynsmyndigheten, skall myndigheten utfärda instruktion.

Tillsynsmyndigheten skall för varje sparbank förordna en *eller, då särskilda omständigheter föranleder det, flera revisorer* att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper. Myndigheten äger när som helst återkalla förordnande som här avses och i stället utse ny revisor. För revisor, som förordnats av tillsynsmyndigheten, skall myndigheten utfärda instruktion.

¹ Senaste lydelse av 51 § 1962: 234.

² Senaste lydelse av 81 § 1968: 602.

Tillsynsmyndigheten äger förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt denna lag.

Då tillsynsmyndigheten i anledning av att sparbank icke kan uppfylla i 26 § föreskrivet krav på egna fonder förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svärare avvikelse skett från denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller reglementet och rättas ej avvikelsen inom förelagd tid, äger tillsynsmyndigheten förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

EKONOMIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-11-04

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, B. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson och Holmberg

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om viss ändring i förfarandet vid rapportering av fondpappersaffärer, m. m.

1 Inledning

Jag avser att här ta upp två frågor som båda ligger inom bankinspektionens tillsynsområde. Det gäller dels formen för fondhandlarnas rapportering av fondpappersaffärer till bankinspektionen, dels antalet revisorer som bankinspektionen utser i en sparbank.

Enligt lagen (1908:129 s. 1) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper (FHL) skall avräkningsnota upprättas i två exemplar när fondpapper överläts genom köp eller byte. Avräkningsnota skall innehålla uppgifter bl. a. om köpare och säljare, datum för försäljning, överlåtna fondpapper samt köpeskilling. Skyldigheten att upprätta avräkningsnota åligger i princip säljaren. Fondhandlare är skyldig att upprätta avräkningsnota vare sig han handlar för egen räkning eller som kommissionär. Enligt 10 § FHL skall varje fondhandlare inom tre månader efter utgången av varje kalenderkvartal till bankinspektionen sända in det ena exemplaret av de avräkningsnotor som upprättats under kvartalet.

Bankinspektionen har i en skrivelse till regeringen den 25 mars 1982 föreslagit att 10 § FHL ändras så att fondhandlare ges möjlighet att redovisa sina fondpappersaffärer för bankinspektionen också på annat sätt än genom att översända kopior av avräkningsnotorna. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Yttranden över bankinspektionens framställning har avgetts av riksskatteverket, värdepappersmarknadsutredningen (E 1979:02), Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska fondhandlareföreningen och styrelsen för Stockholms fondbörs. De tillstyrker eller har i saken ingen erinran mot framställningen. Enligt värdepappersmarknadsutred-

ningen bör det dock framgå av lagen att rapporteringsskyldigheten inte får ges sådan form att väsentlig olägenhet uppstår för fondhandlarna.

Enligt 51 § lagen (1955: 416) om sparbanker (SBL) skall styrelsens förvaltning och sparbankernas räkenskaper granskas av revisorer som väljs av huvudmännen samt av en revisor utsedd av tillsynsmyndigheten. Bankinspektionen är tillsynsmyndighet. Motsvarande bestämmelse för affärsbank finns i 95 § lagen (1955: 183) om bankrörelse (BL). För sådan bank gäller dock att bankinspektionen kan förordna flera revisorer. Denna möjlighet är tänkt att unyttjas främst i de fall då en bank anlitar olika grupper av revisorer för skilda delar av kontorsorganisationen.

Bestämmelserna om att bankinspektionen skall förordna revisorer finns i 81 § tredje stycket SBL och 149 § BL.

Bankinspektionen har i en skrivelse till regeringen den 10 juni 1982 föreslagit att 81 § SBL ändras så att tillsynsmyndigheten får möjlighet att förordna flera revisorer för en sparbank då särskilda skäl föranleder därtill. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Yttranden över bankinspektionens framställning har avgetts av Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund samt Post- och Kreditbanken, PK-banken. De har tillstyrkt framställningen eller lämnat den utan erinran.

2 Föredragandens överväganden

Rapportering av fondpappersaffärer

Den övervakning över fondhandeln som bankinspektionen svarar för sker bl. a. genom stickprovskontroll av de kopior av avräkningsnotorna som fondhandlarna enligt 10 § FHL är skyldiga att sända in till inspektionen. Vid en granskning av verksamheten som bankinspektionen verkställde hos fondhandlarna år 1981 framkom att flertalet av dem hade tillgång till sådan maskinell utrustning att den allra största delen av fondpappersaffärerna skulle kunna rapporteras på datalista. På detta sätt kan rapporteringen väsentligt förenklas för flertalet av fondhandlarna. Vidare kan uppgifterna i datalistorna ordnas så att bankinspektionens arbete med tillsynen av fondhandeln underlättas. I likhet med remissinstanserna delar jag därför bankinspektionens uppfattning att fondhandlarnas rapportering av fondpappersaffärer till bankinspektionen skall kunna ske även på annat sätt än genom att kopior av avräkningsnotorna skickas till inspektionen. Jag förordar att 10 § FHL ändras i enlighet härmed. Oavsett i vilken form rapporteringen sker skall den omfatta de uppgifter som nu framgår av avräkningsnotorna. I övrigt får rapporteringen anpassas efter den maskinella utrustning som resp. fondhandlare har tillgång till. Med den av mig föreslagna lydelsen av 10 § behövs inte någon sådan föreskrift som värdepappersmarknadsutredningen föreslagit för att förebygga att väsentlig olägenhet uppstår för fondhandlarna.

Revisorer i sparbank

För var och en av de stora affärsbankerna förordnar bankinspektionen som regel flera revisorer. Fördelningen av revisionsarbetet dem emellan följer ofta den regionala indelningen i bankens organisation. Något motsvarande behov av att fördela revisionsarbetet i sparbanker har hittills inte förelegat eftersom kontorsorganisationen för en sådan bank vanligen inte har täckt något större geografiskt område. På senare år har emellertid skett en utveckling mot allt större enheter genom fusion mellan sparbanker. Det finns tecken som tyder på att den utvecklingen kommer att fortsätta. Nu i år har Sparbanken Stockholm och Länssparbanken Göteborg gått samman. Därigenom har bildats en sparbank av en sådan storlek och med ett så vidsträckt verksamhetsområde att det bör finnas möjlighet att dela upp revisionsarbetet mellan flera grupper av revisorer. Jag delar därför bankinspektionens och remissinstansernas mening att inspektionen, även för en sparbank, bör ha möjlighet att förordna flera revisorer när särskilda omständigheter föranleder det. Jag föreslår alltså att 81 § SBL ändras i enlighet med bankinspektionens framställning. En följdändring föreslås i 51 § SBL. Den föreslagna lydelsen överensstämmer med motsvarande bestämmelser i BL, 95 och 149 §§.

Ändringarna i SBL har utformats efter mönster av gällande bestämmelser i BL. Den föreslagna ändringen i FHL är av enkel beskaffenhet. Enligt min mening är lagrådsgranskning därför inte påkallad.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom ekonomidepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1908:129 s. 1) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper,
2. lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

KUNGL. BANKINSPEKTIONEN 1982-03-25

Regeringen
Ekonomidepartementet**Ang lagen (1908: 129 s. 1) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper (fondhandelslagen)**

Kapitalmarknadsutredningen föreslog att rubricerade lag skulle upphävas. Departementschefen förordade emellertid i prop. 1978/79: 165 att vissa föreskrifter om upprättande av avräkningsnota, när fondpapper överläts vid köp eller byte m. m., skulle kvarstå. Dessa föreskrifter behövdes för att bankinspektionen skulle kunna fullgöra sina tillsynsuppgifter på fondhandelsområdet. Departementschefen uttalade att det kunde finnas anledning att se över dessa föreskrifter i samband med en eventuell översyn av frågan om bankinspektionens skyldigheter och befogenheter över huvud när det gällde att vaka över att fondhandeln bedrevs på ett tillfredsställande sätt.

Skatteutskottet konstaterade i sitt betänkande SkU 1979/80: 10 att kontrollförfarandet med avräkningsnotor skulle komma att kvarstå t. v. Utskottet hade inhämtat från ekonomidepartementet att avsikten var att bestämmelserna inom kort skulle ses över och moderniseras. Därvid utgick utskottet från att nuvarande kontrollmöjligheter samtidigt förbättrades bl. a. genom föreskrifter om personnummer för identifikation av köpare och säljare. Utskottet erinrade också om att frågan om förbättrad skattekontroll på obligationer utreddes inom riksskatteverket.

1979-06-28 tillsattes en utredning om tillsynen över värdepappersmarknaden m. m. Utredningen har aviserat ett betänkande i slutet av innevarande år.

Den utredning om förbättrad skattekontroll på obligationer som skatteutskottet syftade på har resulterat i ett betänkande från riksskatteverket i november 1981. I betänkandet föreslås den förändringen i fondhandelslagen att en avräkningsnota även skall uppta kontrahenternas personnummer eller organisationsnummer. Inspektionen har i yttrande 1982-03-25 tillstyrkt förslaget till ändring.

Inspektionen har under hösten 1981 verkställt en genomgång av notskrivningen hos samtliga fondkommissionärer. Därvid har framkommit att inspektionen redan i dag skulle kunna i stället för kopior av avräkningsnotor erhålla någon form av datalista från flera fondkommissionärer. Under 1982 kommer ytterligare fondkommissionärer enligt fattade beslut att övergå till nya datasystem som gör det möjligt för inspektionen att erhålla listor i stället för kopior av avräkningsnotor. Mot slutet av 1982 skulle

sålunda 13 av 24 fondkommissionärer kunna redovisa värdepappersaffärer till bankinspektionen på annat sätt än genom notkopior. Dessa representerar ca 90% av samtliga notor. Datalistorna hos dem som redan har system kan ordnas efter affärer i börsordning, kundnamn eller tidsföljd. Det finns enligt inspektionens uppfattning ingen anledning att anta att de system som tas i bruk under 1982 skulle vara mindre sofistikerade än de som redan är i bruk.

Inspektionen får konstatera att 10 § i fondhandelslagen lägger hinder i vägen för fondkommissionärerna att redovisa sin handel till inspektionen på annat sätt än genom kopia av avräkningsnota. När de tekniska förutsättningarna finns för en annan och mer rationell redovisning anser inspektionen därför att fondhandelslagen bör ändras. Inspektionen bifogar ett förslag till lagtext.

Den sakligt betydelsefulla förändringen utgörs av den möjlighet som öppnas för inspektionen att ge avkall på det nu gällande kravet att få en kopia av avräkningsnotan om fondkommissionären på annat sätt, som inspektionen anser tillfredsställande, kan rapportera affären. Ett minimikrav måste härvid vara att datalistan innehåller samma uppgifter som avräkningsnotan. Men även säkerheten för att systemet medför rapportering av samtliga affärer ligger i prövningen. Inspektionen bör även, om det kan ske utan väsentlig olägenhet, kunna ställa krav på att listorna ordnas efter affärer i börsordning, kundnamn eller tidsföljd. Väsentlig olägenhet bör inte anses föreligga om fondkommissionären för kostnad, som kan bedömas som rimlig med hänsyn till syftet, kan förse inspektionen med rapportering av affärerna i viss ordning.

Inspektionen har övervägt att föreslå att skyldighet att upprätta avräkningsnota endast skulle omfatta fondkommissionärer. Med tanke på den betydelse från skattekontrollsynpunkt som kan ligga i en generell skyldighet att upprätta avräkningsnota har inspektionen emellertid avstått från det.

Fondhandelslagen har också samband med andra frågor som f. n. utreds av den tidigare värdepappersmarknadsutredningen. I avvaktan på utredningens förslag föreslår inspektionen endast den ändring i fondhandelslagen som redovisas i bilagan.

I behandlingen av detta ärende har deltagit förutom undertecknade Åkerblom och Thörn, den senare särskilt förordnad föredragande, särskilt utsedda ledamöterna Lindberger, Tolstoy och Hedberg samt suppleanterna Danielsson och Björk.

Åke Åkerblom

Lars-Olof Thörn

Förslag till ändring i lagen (1908: 129) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper.

Nuvarande lydelse

10§. Inom tre månader efter utgången av varje kalenderkvartal skall fondhandlare i den ordning bankinspektionen föreskriver till inspektionen insända det ena exemplaret av avräkningsnotor, som upprättats under kvartalet.

Föreslagen lydelse

10§. Fondhandlare skall redovisa samtliga fondpappersaffärer till bankinspektionen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

KUNGL. BANKINSPEKTIONEN 1982-06-10

Till Regeringen
Ekonomidepartementet**Ang. revisorer i sparbank**

Bankinspektionen har att, i egenskap av tillsynsmyndighet, för varje affärsbank, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit förordna revisor att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och bankens räkenskaper, 149 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, 81 § tredje stycket lagen (1955: 416) om sparbanker och 70 § lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen. Bestämmelserna skiljer sig i huvudsak från varandra såtillvida att tillsynsmyndigheten i banklagen givits möjlighet att för affärsbank förordna flera revisorer, då särskilda omständigheter föranleder därtill. Denna möjlighet, som tillkom år 1955, ansågs i motiven få tillämpning för affärsbank, som anlitar olika grupper av revisorer för skilda delar av kontorsorganisationen.

De angivna skälen har idag särskild aktualitet även för sparbanker p. g. a. fusionen mellan Länssparbanken Göteborg och Sparbanken Stockholm. Genom denna fusion har bildats en sparbank som inte bara i storleksordning närmar sig de största affärsbankerna utan även bedriver verksamhet inom två geografiskt helt skilda områden. Det kan förväntas att en utveckling mot allt större enheter inom sparbanksväsendet fortsätter under de närmaste åren. Detta medför att tillsynsmyndigheten måste få möjlighet att vid behov kunna förordna mer än en revisor i sparbank.

Bankinspektionen får med hänvisning till vad som ovan anförts föreslå att ändring görs i 81 § sparbankslagen så att tillsynsmyndigheten erhåller möjlighet att, då särskilda skäl föranleder därtill, förordna flera revisorer. Med hänsyn till att den nämnda fusionen har retroaktiv verkan från den 1 januari 1982 är det angeläget att en lagändring kommer till stånd snarast möjligt och kan träda i kraft redan före årsskiftet. Bankinspektionen får därför hemställa att framställningen behandlas skyndsamt.

I behandlingen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknade Walberg och Eklund, den senare särskilt förordnad föredragande, bankinspektören Åkerblom samt särskilt utsedda ledamöterna Lindberger, Siegbahn, Andersson och Hedberg.

Sten Walberg

Lars Eklund

